

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 49 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vuoden 2008 alusta voimaan tulevaa, jo vahvistettua lastensuojelulakia (417/2007) muutettavaksi siten, että lain 83 §:ssä tarkoitettun väliaikaismääräyk-

sen nojalla tehty sijoitus kodin ulkopuolelle määritellään sijaishuolloksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Uusi lastensuojelulaki (417/2007) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Uuden lain mukaan huostaanotosta, jota valmisteluvaiheessa vastustaa huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi (tahdonvastainen huostaanotto), päättää ensi asteena hallinto-oikeus. Lain 83 §:n mukaan hallinto-oikeus voi huostaanottoa koskevaa hakemusta käsitellessään antaa väliaikaisen määräyksen lapsen olinpaikasta ja siitä, miten lapsen hoito ja kasvat- tus on asian tuomioistuimien käsittelyn aikana järjestettävä.

Voimassa olevan lastensuojelulain (683/1983) mukaan tahdonvastaisesta huostaanotosta päättää kunnan monijäseninen, luottamushenkilöistä koostuva toimielin, jonka päätös alistetaan hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Lisäksi päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Toimielin voi päättää tilanteen niin vaatiessa, että huostaanot- topäätös pannaan välittömästi täytäntöön alituksesta ja mahdollisesta valituksesta huolimatta. Tällainen täytäntöönpanopäätös tehdään lähes säännönmukaisesti, koska huostaanotettava lapsi elää lähes poikkeuk- setta päätöksentekohetkellä hyvin haavoitta- vissa olosuhteissa taikka käyttäytyy itseään ja kehitystään vakavasti vaarantavalla taval- la.

Voimassa olevan lain mukaan tällaisen täytäntöönpanopäätöksen nojalla sijoitetun lap- sen huolenpitoon sovelletaan normaaleja si- jaishuollossa olevia lapsia koskevia säännök- siä, kuten rajoitustoimenpiteitä koskevia säännöksiä. Rajoitukset sijaishuollossa ovat kokemuksen mukaan usein erityisen tarpeen juuri sijoituksen alkuvaiheessa.

Uuteen lastensuojelulakiin on lähes sellai- senaan otettu rajoituksia koskevat säännök- set, jotka sisältyvät voimassa olevaan lasten- suojelulakiin. Kyseiset säännökset uudistet- tiin lailla (583/2006), joka tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006.

Rajoituksia voidaan uuden lastensuojelu- lain 61 §:n 1 momentin mukaan soveltaa si- jaishuollossa oleviin lapsiin. Lain 49 §:n 1 momentin mukaan lapsen sijaishuollolla tar- koitetaan huostaan otetun tai kiireellisesti si- joitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjes- tämistä kodin ulkopuolella. Sanotun määri- telmän mukaan lapsi, joka on sijoitettu kodin ulkopuolelle lain 83 §:ssä tarkoitettun, hallin- to-oikeuden antaman väliaikaismääräyksen nojalla, ei ole sijaishuollossa. Siitä syystä täl- laiseen lapseen ei voida kohdistaa lain 11 luvussa säädettyjä rajoituksia sijaishuol- lossa.

Kysymyksessä on väliaikaismääräyksen nojalla sijoitettavien lasten edun kannalta va- kava puute. Se estäisi käytännössä toteutta- masta lapsen edun taikka hänen läheistensä

tai sijaishuoltoyksikössä olevien muiden henkilöiden turvallisuuden kannalta välttämättömiä rajoituksia juuri sijoituksen alkuvaiheessa, jolloin niitä käytännön kokemuksen mukaan erityisesti tarvitaan.

Epäkohta voidaan korjata muuttamalla uuden lastensuojelulain 49 §:n 1 momentissa olevaa sijaishuollon määritelmää siten, että sijaishuoltoa olisi myös sellainen kodin ulkopuolelle tehty sijoitus, joka perustuu hallinto-oikeuden antamaan, lain 83 §:ssä tarkoitettuun väliaikaismääräykseen.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä turvattaisiin mahdollisuus toteuttaa lastensuojelulain 11 luvun mukaisia rajoituksia sijaishuollossa myös silloin, kun lapsi on sijoitettu hallinto-oikeuden antaman väliaikaismääräyksen nojalla kodin ulkopuolelle. Tämä on välttämätöntä tilanteissa, joissa lapsen oma huolenpito taikka samassa sijaishuoltopaikassa hoidettavien muiden lasten tai hoitohenkilökunnan turvallisuus sitä edellyttävät. Samalla väliaikaismääräyksen nojalla sijoitettu lapsi saisi muutoinkin tarkoituksenmukaisilta osin saman aseman kuin kiireellisesti sijoitettu tai huostaanotettuna sijaishuoltoon sijoitettu lapsi.

Esityksellä ei ole muita vaikutuksia lastensuojelulain säännösten soveltamiseen.

Esityksellä ei ole hallinnollisia tai taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

4. Sääntämismääräys

Voimassa olevaan lastensuojelulakiin on sisällytetty vuonna 2006 toteutetulla lain-

muutoksella lastensuojelun sijaishuollossa käytettäviä rajoituksia koskevat uudistetut säännökset. Rajoituksista säädettyä kiinnitettiin erityistä huomiota perus- ja ihmisoikeussääntöihin. Rajoituksista on siksi säädetty tarkkarajaisesti, ja niitä koskevat oikeusturvakeinot ja valvonta vastaavat perus- ja ihmisoikeussääntöjen vaatimuksia. Muutokset on säädetty perustuslakivaliokunnan myöntäviksi.

Rajoituksia koskevat säännökset on otettu sellaisinaan uuteen, voimaan tulevaan lastensuojelulakiin erityistä huolenpitoa koskevaa päätöksentekotahoa lukuun ottamatta. Uusi laki tekee rajoitusten soveltamismahdollisuuden epätarkoituksenmukaisesti riippuvaksi siitä, onko lapsi sijoitettu kodin ulkopuolelle kunnan sosiaalityöntekijän kiireellisellä päätöksellä vai tuomioistuimen väliaikaisen määräyksen nojalla.

Kunnan sosiaalityöntekijän päätöksen perusteella kiireellisesti sijoitettuihin lapsiin voidaan soveltaa rajoitussääntöksiä, minkä perustuslakivaliokunta on lakia koskevassa lausunnossaan hyväksynyt. Tuomioistuimen väliaikaisen määräyksen nojalla kodin ulkopuolelle sijoitettuihin ei sen sijaan voida soveltaa rajoituksia koskevia sääntöksiä.

Ilman ehdotettua muutosta uusi, voimaan tuleva laki supistaa käytännössä rajoitusten käyttöalaa voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Hallitus katsoo, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämismääräyksessä.

5. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

lastensuojelulain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun lastensuojelulain (417/2007) 49 §:n 1 momentti seuraavasti:

49 §

Sijaishuolto

§:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2008.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

Laki

lastensuojelulain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun lastensuojelulain (417/2007) 49 §:n 1 momentti seuraavasti:

Vahvistettu laki

49 §

Sijaishuolto

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.

Ehdotus

49 §

Sijaishuolto

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, *kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla* sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tamikuuta 2008.